

Marta Borda, Ilona Kwiecień
Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

ANALIZA PRZEDSIĘBIORSTW Z DOLNEGO ŚLĄSKA JAKO NABYWCÓW USŁUG UBEZPIECZENIOWYCH. PODEJŚCIE KLASYFIKACYJNE*

1. Wstęp

Rozwój rynku ubezpieczeniowego w Polsce i związana z nim rosnąca konkurencja pomiędzy firmami ubezpieczeniowymi, intensyfikacja ilościowa i jakościowa podaży usług ubezpieczeniowych, a także wzrost świadomości w obszarze usług finansowych wymagają od zakładów ubezpieczeń coraz bardziej precyzyjnego określenia docelowych segmentów rynku oraz konstrukcji produktów ubezpieczeniowych dopasowanych do zmieniających się oczekiwań klientów. Przedsiębiorstwa, jako liczna grupa aktualnych i potencjalnych klientów firm ubezpieczeniowych, zainteresowane są wykorzystaniem ubezpieczeń w procesie zarządzania ryzykiem związanym z prowadzoną działalnością gospodarczą. Z punktu widzenia zakładów ubezpieczeń, jak również brokerów ubezpieczeniowych istotne znaczenie ma identyfikacja charakterystycznych cech docelowych grup klientów-przedsiębiorstw, a także analiza ich dotychczasowych postaw i oczekiwań w stosunku do nowoczesnych usług ubezpieczeniowych.

Celem badań empirycznych, opisanych w artykule, była analiza i ocena przedsiębiorstw z terenu Dolnego Śląska pod kątem wykorzystania ubezpieczeń w ich działalności, a także próba wyodrębnienia względnie jednorodnych klas przedsiębiorstw – nabywców usług ubezpieczeniowych. Ze względu na ramy objętościowe artykułu analiza została ograniczona do najważniejszych czynników określających charakter i zakres współpracy przedsiębiorstw z firmami ubezpieczeniowymi.

* Referat został opracowany w ramach projektu badawczego nr 1 H02B 026 29 finansowanego przez MNiSzW.

2. Wstępna analiza zakresu ochrony ubezpieczeniowej badanych przedsiębiorstw

Podstawą analizy są wyniki badania ankietowego przeprowadzonego przez autorki artykułu w styczniu roku 2006. Uczestniczyło w nim 67 firm funkcjonujących na terenie Dolnego Śląska. Przy konstruowaniu ankiety postawiono hipotezę badawczą mówiącą o tym, że zakres korzystania z ubezpieczeń przez firmy z Dolnego Śląska jest podobny do tendencji ogólnopolskich obserwowanych w tym obszarze, a ponadto jest on powiązany z takimi charakterystykami badanych podmiotów, jak: liczba pracowników, branża czy okres ich funkcjonowania.

Najpierw dokonano porównania uzyskanych wyników z wynikami podobnych badań o zasięgu ogólnopolskim, przeprowadzonych przez GUS w latach 2000 i 2003. Badania GUS objęły odpowiednio 45 860 firm w 2000 r. i 51 053 firmy w roku 2003. We wszystkich wymienionych badaniach wzięły udział przedsiębiorstwa zatrudniające co najmniej 10 osób, co wynika ze specyfiki działalności tzw. mikroprzedsiębiorstw (zatrudniających do 9 osób), które wymagają odrębnej analizy.

W tabeli 1 przedstawiono strukturę firm ankietowanych w roku 2006 według wybranych kryteriów.

Tabela 1. Struktura ankietowanych przedsiębiorstw według wybranych kryteriów

Kryterium	Liczba podmiotów według wybranego wariantu odpowiedzi							
Liczba pracowników	10-49 osób			50-249 osób			250 i więcej osób	
	50			15			2	
Branża	P	B	H, N	H, R	T	ONiF	OZiOS	PDU
	18	12	13	3	2	5	2	12
Okres funkcjonowania	krócej niż 1 rok	1-2 lata	3-5 lat	6-10 lat	11-20 lat	dłużej niż 20 lat		
	1	5	15	16	20	10		
Forma własności	prywatna				państwowa, komunalna (wyłącznie, z przewagą)			
	58				9			

P – przemysł, B – budownictwo, H, N – handel, naprawy, H, R – hotele, restauracje, T – transport, ONiF – obsługa nieruchomości i firm, OZiOS – ochrona zdrowia i opieka społeczna, PDU – pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna.

Źródło: opracowanie własne.

Wszystkie przedsiębiorstwa uczestniczące w badaniu zadeklarowały korzystanie z usług ubezpieczeniowych, chociaż niektóre z nich – w bardzo ograniczonym zakresie. Dla porównania w badaniach GUS tzw. współczynnik ubezpieczenia, określający udział firm ubezpieczających się w łącznej liczbie respondentów, wyniósł odpowiednio: 92% w roku 2000 i 89% w roku 2003 [GUS 2000; 2004].

W tabeli 2 zaprezentowano udział przedsiębiorstw posiadających wybrane ubezpieczenia w łącznej liczbie ubezpieczających się respondentów. Jak wynika z danych w niej zawartych, analizowane podmioty są nabywcami przede wszystkim tradycyjnych, najbardziej popularnych rodzajów ubezpieczeń majątkowych (ko-

munikacyjnych, ogniowych, kradzieżowych), natomiast wciąż w niewielkim zakresie wykorzystują w swojej działalności stosunkowo nowe na polskim rynku rodzaje ubezpieczeń, jak np. ubezpieczenie OC za szkody w środowisku, ubezpieczenie OC za produkt czy ubezpieczenie BI, podczas gdy właśnie te produkty konstruowane są na potrzeby działalności przedsiębiorstw.

Tabela 2. Udział przedsiębiorstw posiadających wybrane ubezpieczenia w łącznej liczbie ubezpieczających się respondentów [w %]

Ubezpieczenie	Dolny Śląsk 2006	GUS 2003	GUS 2000
Od ognia	81	76	77
Od kradzieży z włamaniem	76	63	68
OC komunikacyjne	76	90	90
AC komunikacyjne	69	71	69
Sprzętu elektronicznego	40	40	14
OC za produkt	4	6	4
<i>Business interruption</i> (BI)	3	4	2
OC za szkody w środowisku	1	2	2
OC za produkt	4	6	4
Grupowe ubezpieczenie na życie	49	26	40
Grupowe ubezpieczenie na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	3	4	6,5

Źródło: badania własne oraz na podstawie danych z: [GUS 2000; 2004].

Optymistycznym akcentem jest obserwowany w ostatnich latach wzrost liczby przedsiębiorstw ubezpieczających sprzęt elektroniczny. Warto też zwrócić uwagę na niezbyt duże zainteresowanie badanych firm ochroną ubezpieczeniową swoich pracowników (grupowe ubezpieczenia na życie), widoczne zwłaszcza, gdy ubezpieczenie na życie ma wyraźnie wyodrębniony element inwestycyjny.

Wstępna analiza wyników badania firm z terenu Dolnego Śląska dostarcza wniosków podobnych do badań o zasięgu ogólnopolskim oraz regionalnym (por. [GUS 2000; 2004; Szreder, Pietraszko 2005]) i tym samym potwierdza ogólne tendencje w zakresie korzystania z usług ubezpieczeniowych przez przedsiębiorstwa funkcjonujące na rynku polskim.

3. Zastosowanie podejścia klasyfikacyjnego w analizie wykorzystania ubezpieczeń przez przedsiębiorstwa z Dolnego Śląska

W dalszej części analizy zakres wykorzystania ubezpieczeń przez ankietowane przedsiębiorstwa z Dolnego Śląska scharakteryzowano za pomocą zestawu zmiennych diagnostycznych takich, jak:

- liczba aktualnie posiadanych dobrowolnych ubezpieczeń majątkowych (X_1),
- liczba aktualnie posiadanych ubezpieczeń osobowych (X_2),
- liczba zakładów ubezpieczeń, z którymi współpracuje przedsiębiorstwo (X_3),

- okres współpracy z aktualnym ubezpieczycielem, wyrażony w latach (X_4),
- wysokość rocznych wydatków na ubezpieczenia majątkowe (X_5),
- wysokość rocznych wydatków na ubezpieczenia osobowe (X_6).

Wszystkie wymienione zmienne mierzone są na skali porządkowej, a ich wartości obliczono na podstawie wyników 58 kompletnych i prawidłowo wypełnionych ankiet. Pozostali respondenci, ze względu na powtarzającą się niekompletność danych zawartych w ankietach, nie zostali objęci badaniem.

W tabeli 3 przedstawiono podstawowe charakterystyki zmiennych diagnostycznych.

W zbiorze analizowanych cech diagnostycznych największą zmiennością (mierzoną zarówno pozycyjnym, jak i klasycznym współczynnikiem zmienności) odznacza się wysokość składki przeznaczanej rocznie na ubezpieczenia osobowe (X_6), natomiast najmniejsze wartości współczynników zmienności można zaobserwować w odniesieniu do liczby posiadanych ubezpieczeń majątkowych: (X_1) – najniższy pozycyjny współczynnik zmienności i okresu współpracy z zakładem ubezpieczeń, (X_4) – najniższy klasyczny współczynnik zmienności.

Tabela 3. Podstawowe charakterystyki cech diagnostycznych

Zmienna	Średnia	Mediana	Moda	Liczebność (częstość modalnej)	Min.	Max	Kwartyl pierwszy	Kwartyl trzeci	Pozycyjny współczynnik zmienności	Klasyczny współczynnik zmienności
X_1	4,8448	5	6	11	0	13	3	6	0,3	0,5111
X_2	1,6896	1,5	0	23	0	6	0	3	1,0	1,0113
X_3	1,5344	1	1	34	1	3	1	2	0,5	0,4603
X_4	3,2586	3	3	21	1	6	2	4	0,333	0,333
X_5	4,2069	4	4	13	0	7	3	6	0,375	0,4026
X_6	2,0690	1,5	0	23	0	7	0	4	1,33	1,0669

Źródło: obliczenia własne.

Z danych zawartych w tab. 3 wynika też, że badane podmioty najczęściej wykorzystują 6 rodzajów dobrowolnych ubezpieczeń majątkowych i aż w 23 przypadkach w ogóle nie korzystają z usług ubezpieczycieli oferujących ubezpieczenia osobowe. Ponadto większość badanych przedsiębiorstw współpracuje tylko z jednym zakładem ubezpieczeń, a okres tej współpracy wynosi najczęściej 3-5 lat. Wydatki roczne na ubezpieczenia majątkowe kształtują się najczęściej w przedziale 5000-10 000 zł.

W celu analizy zależności między rozpatrywanymi zmiennymi diagnostycznymi obliczono współczynnik korelacji tau Kendalla [Kendall 1955]. Współczynnik ten jest dla wyników pomiaru porządkowego szczególną postacią współczynnika korelacji liniowej Pearsona. Współczynnik korelacji tau Kendalla przyjmuje wartości z przedziału $[-1; 1]$. Wartość 1 oznacza pełną zgodność uporządkowań, natomiast wartość -1 – pełną ich przeciwstawność [Gatnar, Walesiak 2004]. W grupie analizowanych zmiennych największą zgodność uporządkowań (wartość współczynnika tau Kendalla równą 0,626) zaobserwowano dla zmiennych X_2 i X_6 , opisu-

jących odpowiednio liczbę posiadanych ubezpieczeń osobowych oraz roczne wydatki przedsiębiorstwa na te ubezpieczenia. Zjawisko to wynika ze specyfiki ubezpieczeń na życie, które odznaczają się stosunkowo wysoką składką. W odniesieniu do ubezpieczeń majątkowych analogiczna zależność pomiędzy liczbą posiadanych polis a rocznymi wydatkami przedsiębiorstwa na te ubezpieczenia jest już słabsza (rozpatrywany współczynnik korelacji wynosi tu 0,4127). Nieistotność oszacowanego współczynnika stwierdzono z kolei w odniesieniu do zmiennych X_1 oraz X_4 , wyrażających odpowiednio liczbę posiadanych ubezpieczeń majątkowych i okres współpracy z zakładem ubezpieczeń. W pozostałych przypadkach zależność między zmiennymi, mierzona współczynnikiem korelacji tau Kendalla, jest stosunkowo słaba.

Na podstawie przesłanek merytorycznych oraz analizy zmienności i zależności między potencjalnymi cechami diagnostycznymi uznano, że wszystkie rozpatrywane cechy zostaną uwzględnione w dalszej części badania.

Jako miarę odległości między obiektami zastosowano uogólnioną miarę odległości (*generalised distance measure* – GDM), zaproponowaną przez Walesiaka [2002]. Podejście to wykorzystuje ideę uogólnionego współczynnika korelacji obejmującego współczynnik korelacji liniowej Pearsona i współczynnik korelacji tau Kendalla. Miara GDM określona jest następująco:

$$d_{ik} = \frac{1}{2} - \frac{\sum_{j=1}^m w_j a_{ikj} b_{kij} + \sum_{j=1}^m \sum_{l=1, l \neq i, k}^n w_j a_{ilj} b_{klj}}{2 \cdot \left[\sum_{j=1}^m \sum_{l=1}^n w_j a_{ilj}^2 \cdot \sum_{j=1}^m \sum_{l=1}^n w_j b_{klj}^2 \right]^{1/2}}, \quad (1)$$

gdzie: d_{ik} – miara odległości,

w_j – waga j -tej zmiennej spełniająca warunki: $w_j \in (0; m)$, $\sum_{j=1}^m w_j = m$.

W badaniu przyjęto jednakowe wagi dla wszystkich zmiennych.

Dla zmiennych mierzonych na skali porządkowej we wzorze (1) stosuje się następujące podstawienie [Walesiak 2002]:

$$a_{ipj}(b_{krj}) = \begin{cases} 1 & \text{dla } x_{ij} > x_{pj} \quad (x_{kj} > x_{rj}) \\ 0 & \text{dla } x_{ij} = x_{pj} \quad (x_{kj} = x_{rj}), \text{ dla } p = k, l; \quad r = i, l, \\ -1 & \text{dla } x_{ij} < x_{pj} \quad (x_{kj} < x_{rj}), \end{cases} \quad (2)$$

gdzie: x_{ij} (x_{kj}) – obserwacja i (k) j -tej zmiennej.

W kolejnym etapie badania dokonano klasyfikacji analizowanych przedsiębiorstw pod względem wykorzystania usług ubezpieczeniowych. W celu ustalenia liczby klas przeprowadzono grupowanie za pomocą metody Warda i metody kompletnego połączenia na podstawie uprzednio obliczonej macierzy odległości GDM między obiektami. Z uzyskanych dendogramów wynikało, że liczba klas powinna wynosić 5 lub 6. Następnie dokonano podziału badanych obiektów dla obu wariantów.

tów liczby klas przy zastosowaniu metody k -średnich. Dla otrzymanych wyników grupowania porównano wariancje wewnątrz- i międzyklasowe zmiennych i na tej podstawie ostatecznie przyjęto podział przedsiębiorstw na 6 klas.

W tabeli 4 przedstawiono wybrane charakterystyki otrzymanych klas.

Klasę pierwszą utworzyło 15 obiektów, co stanowi 25,86% ogółu badanych podmiotów. Klasa ta obejmuje przedsiębiorstwa sektora prywatnego, zatrudniające 10-49 osób, o zróżnicowanym okresie prowadzenia działalności. Analizowane podmioty posiadają 1-5 polis dobrowolnych ubezpieczeń majątkowych, natomiast w ogóle nie korzystają z usług w zakresie ubezpieczeń osobowych i w związku z tym nie ponoszą żadnych wydatków na tego typu ubezpieczenia. Roczne wydatki na ubezpieczenia majątkowe nie przekraczają w tej klasie 20 000 zł. Trzynastcie przedsiębiorstw należących do tego skupienia współpracuje tylko z jednym zakładem ubezpieczeń, a pozostałe dwa korzystają z usług dwóch firm ubezpieczeniowych. Okres współpracy z aktualnym ubezpieczycielem lub ubezpieczycielami wynosi średnio 3-5 lat.

Tabela 4. Wybrane charakterystyki powstałych klas

Wyszczególnienie	Klasa					
	I	II	III	IV	V	VI
Liczba przedsiębiorstw w klasie	15	2	5	15	11	10
Udział przedsiębiorstw należących do danej klasy w łącznym zbiorze respondentów [w %]	25,86	3,45	8,62	25,86	18,97	17,24
Średnia X_1	2,87	11	1,6	6,93	5,73	4,1
Mediana X_1	3	11	2	7	6	3,5
Modalna X_1	wielokrotna	–	wielokrotna	7	6	3
Średnia X_2	0	2,5	2,6	3,6	0,45	2,1
Mediana X_2	0	2,5	3	3	0	2
Modalna X_2	0	–	3	3	0	3
Średnia X_3	1,13	1	1,2	1,93	1,91	1,4
Mediana X_3	1	1	1	2	2	1
Modalna X_3	1	1	1	2	2	1
Średnia X_4	2,8	2,5	4,8	3,6	3,18	3
Mediana X_4	3	2,5	5	3	3	3
Modalna X_4	2	–	wielokrotna	3	3	wielokrotna
Średnia X_5	3,4	3,5	1,2	5,4	5,54	3,8
Mediana X_5	3	3,5	2	6	6	4
Modalna X_5	wielokrotna	–	2	6	6	wielokrotna
Średnia X_6	0	3	1,2	4,27	0,36	4
Mediana X_6	0	3	1	4	0	3,5
Modalna X_6	0	–	1	3	0	3

Źródło: obliczenia własne z wykorzystaniem pakietu Statistica.

Do klasy drugiej należą tylko dwa przedsiębiorstwa, zatrudniające 10-49 osób, o stosunkowo długim okresie funkcjonowania na dolnośląskim rynku (wynoszącym 11-20 lat). Cechą charakterystyczną tych obiektów jest to, iż w największym stopniu, wśród badanych firm, wykorzystują w swojej działalności ubezpieczenia

majątkowe (mają odpowiednio aż 13 i 9 ubezpieczeń tego typu), co jednak nie przekłada się na duże wydatki ponoszone w związku z tymi ubezpieczeniami. Podmioty należące do tego skupienia korzystają również z ubezpieczeń osobowych (mają odpowiednio 2 i 3 rodzaje tych ubezpieczeń).

Klasa trzecia obejmuje 5 przedsiębiorstw, zatrudniających 10-49 osób, z czego 3 funkcjonują w sektorze publicznym. Wszystkie podmioty w tej klasie wykupiły ubezpieczenia osobowe (najczęściej 3 rodzaje ubezpieczeń osobowych), jednakże nie wykazują dużego zainteresowania ubezpieczeniami majątkowymi, a 2 podmioty funkcjonujące w formie stowarzyszenia w ogóle nie wykorzystują ubezpieczeń majątkowych w swojej działalności. Pozostałe 3 przedsiębiorstwa, które korzystają z ubezpieczeń majątkowych, wydają na nie rocznie kwoty z przedziału 1000-2000 zł. Wydatki na ubezpieczenia osobowe w tej grupie są również stosunkowo niskie, nie przekraczają 2000 zł rocznie.

Do klasy czwartej należy 15 podmiotów, z czego ponad połowa to firmy średnie i duże, zatrudniające odpowiednio 50-249 i ponad 250 osób. Przedsiębiorstwa tworzące tę klasę wyróżniają się tym, że w dużym stopniu korzystają z ubezpieczeń zarówno majątkowych, jak i osobowych (mają 5-8 ubezpieczeń majątkowych i 1-6 ubezpieczeń osobowych). W porównaniu z pozostałymi analizowanymi podmiotami ponoszą stosunkowo wysokie wydatki na ubezpieczenia majątkowe, najczęściej z przedziału 20 000-50 000 zł, a maksymalnie 50 000-100 000 zł rocznie. Wydatki na ubezpieczenia osobowe są bardziej zróżnicowane i wynoszą od 1000-2000 zł do maksymalnie 50 000-100 000 zł rocznie. Większość podmiotów należących do tego skupienia zawiera umowy ubezpieczenia z dwoma lub więcej zakładami ubezpieczeń, a okres współpracy z ubezpieczycielami wynosi najczęściej 3-5 lat lub dłużej.

Klasa piąta obejmuje 11 małych i średnich przedsiębiorstw, czyli ok. 19% ogółu respondentów. Podmioty te, podobnie jak firmy tworzące czwartą klasę, wykazują duże zainteresowanie ubezpieczeniami majątkowymi, ale aż 8 z nich w ogóle nie wykorzystuje w swojej działalności ubezpieczeń na życie, zdrowotnych i wypadkowych. Pozostałe 3 przedsiębiorstwa mają 1 ubezpieczenie osobowe lub 2 takie ubezpieczenia. Wydatki na ubezpieczenia majątkowe są w tej klasie stosunkowo wysokie, maksymalnie zawierają się w przedziale 50 000-100 000 zł rocznie, natomiast składki opłacane na ubezpieczenia osobowe nie przekraczają 5 000 zł rocznie. Ponad połowa podmiotów w tej klasie korzysta z usług dwóch firm ubezpieczeniowych i współpracuje z aktualnymi ubezpieczycielami 3-5 lat.

Do klasy szóstej należy 10 małych podmiotów, zatrudniających 10-49 osób, które w umiarkowanym stopniu wykorzystujących ubezpieczenia majątkowe (3-6 polis), i mających ubezpieczenia osobowe (1-3 ubezpieczeń). Przedsiębiorstwa te opłacają stosunkowo wysokie składki na ubezpieczenia osobowe, w tym ubezpieczenia na życie (średnio 5000-10 000 zł rocznie, maksymalnie 50 000-100 000 zł rocznie) w porównaniu z niższymi wydatkami na ubezpieczenia majątkowe (maksymalnie 20 000-50 000 zł rocznie).

4. Podsumowanie

Z przeprowadzonej analizy wynika, że przedsiębiorstwa funkcjonujące na terenie Dolnego Śląska chętnie wykorzystują w swojej działalności ubezpieczenia, niemniej jednak zakres rodzajowy nabywanych usług ubezpieczeniowych, jak również charakter współpracy z ubezpieczycielami są znacznie ograniczone. Ankietowane podmioty korzystają głównie z tradycyjnych ubezpieczeń majątkowych i ostrożnie podchodzą do stosunkowo nowych produktów ubezpieczeniowych skonstruowanych na potrzeby działalności gospodarczej. Postawa taka może wynikać z wciąż niskiej świadomości ubezpieczeniowej przedsiębiorców, jak również z sytuacji finansowej przedsiębiorstw, która odgrywa istotną rolę przy podejmowaniu decyzji o zakupie ubezpieczenia. Ponadto badane firmy wykazują małe zainteresowanie ubezpieczeniami osobowymi, a wiele z nich w ogóle nie kupuje ubezpieczeń na życie oraz prywatnych ubezpieczeń zdrowotnych i wypadkowych dla swoich pracowników.

Na wyniki przeprowadzonej klasyfikacji przedsiębiorstw wpłynęły przede wszystkim: liczba posiadanych ubezpieczeń osobowych i majątkowych oraz roczne wydatki na składki ubezpieczeniowe. Pozostałe zmienne określające zakres i czas współpracy z zakładami ubezpieczeń nie miały już tak istotnego wpływu na zawartość utworzonych skupień. Przedsiębiorstwa należące do poszczególnych klas odznaczają się najczęściej podobną liczbą zatrudnionych osób, natomiast są już bardziej zróżnicowane ze względu na branżę, okres funkcjonowania czy formę własności.

Literatura

- Gatnar E., Walesiak M. (red.) (2004), *Metody statystycznej analizy wielowymiarowej w badaniach marketingowych*, AE, Wrocław.
- GUS (2000), *Ubezpieczanie się przedsiębiorstw w Polsce w I półroczu 2000 r.*, Informacje i Opracowania Statystyczne, Warszawa.
- GUS (2004), *Ubezpieczanie się przedsiębiorstw w Polsce w 2003r.*, Informacje i Opracowania Statystyczne, Warszawa.
- Kendall M.G. (1955), *Rank Correlation Methods*, 2nd edition, Griffin, London.
- Różycki P. (2005), *Jak ubezpieczają się przedsiębiorstwa*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” nr 3, 4, s. 38-43.
- Szreder M., Pietraszko E. (2005), *Przedsiębiorcy sektora MSP o ubezpieczeniach majątkowych*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” nr 9, 10, s. 28-33.
- Walesiak M. (2002), *Uogólniona miara odległości w statystycznej analizie wielowymiarowej*, AE, Wrocław.

ANALYSIS OF THE LOWER SILESIA ENTERPRISES AS THE INSURANCE SERVICES BUYERS. CLASSIFICATION APPROACH

Summary

The paper presents the analysis of business entities as the insurance services buyers based on questionnaire surveys conducted by the authors on the sample of the Lower Silesian firms. Firstly, the obtained results have been compared with similar surveys conducted countrywide by Polish Central Statistical Office. Next, the selected taxonomic methods have been applied in order to classify the respondents according to the range of using insurance services in their activity. The presented analysis has important practical significance for the insurance companies, interested in modification of their offer in terms of the enterprises' expectations, as well as for the insurance intermediaries.